

Vedno hujša zagata

Pripovedujejo, da sta nekdo dva klovna eno uro zaman poskušala ose, da bi gledalce pripravila do smeha. Naposled sta vstala z odra, si stepala prah s hlač in eden izmed njih je »Kar sedite, kje ste. Moj prijatelj bo šel zdaj med sedeži in vas bo s kladivom tolkel po glavi!« Te besede je rotil skrajni obup. Kaj šele bi storilo svetovno javno mnenje, ki je tudi na robu obupa, če bi mu lahko dali kladivo v roke, da bi tolklo razorožitevne diplomate po glavi. Najbrž bi jim zvonilo v glavi do sodnega dne.

Toda pustimo šalo ob strani in se vprašajmo, če že res ni čas, da bi v razorožitveni nekaj storili. Ne gre za iskanje krivcev, zakaj še predobro je znano, da sta i Zahod i Vzhod delala pri pogajanjih neverjetne kozolce, premete in krčevite poskoke. Toda najnovejša sovjetska trma ob razširitvi razorožitvene komisije zasluži nekaj besed. Kuznecov vztraja na tem, da mora v komisijo priti vseh 82 članic OZN. V odgovor na to sliši, da OZN ne potrebuje druge generalne skupščine. Kuznecov nato utemeljuje to zahtevo s tem, da člani iz skupine prozahodnih držav po številu prekašajo člane iz sovjetskega bloka in neopredeljenih področij. Nič ne zanika, da ne bi ZDA imele določeno število držav, ki stalno glasujejo zanje. Toda vsi tudi vedo, da ima tudi Sovjetska zveza nekaj takšnih držav, le da je ameriška volilna moč številčnejša. Kuznecov zahteva pariteto v komisiji za razorožitev. Iz njegove izjave pa ni razvidno, kakšna naj bi bila ta pariteta spriču dejstva, da hoče imeti sovjetski delegat vseh 82 članov OZN v komisiji.

Japonska, Indija, Švedska, Kanada in Jugoslavija so pa predlagale razširitev razorožitvene komisije s temi-le 14 državami: Argentino, Avstralijo, Belgijo, Brazilijo, Burmo, ČSR, Egiptov, Indijo, Italijo, Mehiko, Norveško, Poljsko, Tunizijo in Jugoslavijo. Večina teh držav ne pripada volilnemu stroju. Ali ni bolje, da se v komisiji poveča število »neopredeljenih« držav, kot jih imenuje Kuznecov, in s tem zmanjša vpliv obeh volilnih strojev, kot da pride v komisijo vseh 82 članic z obema volilnima strojema vred in s pomočjo ameriškega volilnega stroja? Kuznecov je očitno nasprotnega mnenja.

Bip

ZBOLJŠANJE ZDRAVJA PREDSEDNIKA REPUBLIKE

Beograd. Zadnji zdravniški pregledi so pokazali, da je bilo dosedanje zdravljenje predsednika republike Josipa Broz-Tita zaradi akutne lumbosialgije uspešno in da se njegovo zdravje postopnoboljšuje. Po mnenju zdravnikov in značaju boleznih same bo potrebno nadaljevati zdravljenje, ki bo trajalo dalje časa in zahtevalo poleg drugega tudi izpremembo klimatskih pogojev.

SESTANEK TREH VELIKIH?

Washington. Uradni predstavnik ameriškega zunanjega ministristva je sinoči izjavil, da mu ni nič znanega o tem, da bi se šefi treh zahodnih vlad (ZDA, Anglije in Francije) utegnili sestati še pred konferenco Sveta Atlantskega pakta.

SZDL V POMURJU DOSEGLA VELIK NAPREDEK

(Nadaljevanje s 1. strani)

pač pa je bilo ljudem premalo pojasnjeno, da so ti ljudje nosilci naše socialistične politike. V soboškem okraju je devet občin, kjer imajo v občinskem zboru večino kmetje. S tem nočem trditi, da je sestav teh občinskih LO slab, pač pa bo treba veliko naporov za vzgojo odbornikov, ki so kmetje in jih zanima predvsem razvojna pot kmetijstva. Z njimi bo potrebno veliko dela, da bodo volivcem pravilno tolmačili kmetijsko politiko, ki jo bo vodil obč. LO. Ravno tu čaka organizacija SZDL odgovorna naloga, da bo občinski LO imel jasen program glede nadaljnjega razvoja te gospodarske panoge.

SZDL JE DOSEGLA VELIK NAPREDEK

Predsednik GO SZDL tovariš MIHA MARINKO je ob analizi volitev v občinske in okrajni ljudski odbor v soboškem okraju dejal, da je SZDL v Pomurju s celotno politično razgibanostjo v primeri s prejšnjimi leti dosegla ogromen napredek. Opozoril pa je tudi na nekatere pomanjkljivosti in opozoril, da z doseženimi rezultati še ne smemo biti zadovoljni. Iz analize je razvidno, da gre za pojave, ko se v obstoječem ekonomskem stanju in v naši socialistični demokraciji skuša uveljaviti tudi drobna, individualno-lastninska mentaliteta. Tu čaka organizacija SZDL važna naloga, da te in podobne pojave razgalijo, kajti razvoja

v tej smeri nikakor ne smemo dopustiti. To bi pomenilo poslabšanje gmotnega stanja tistega siromašnega dela prebivalstva, ki bi na ta način prišlo vedno večjo odvisnost od vasklega močnega. Nekateri primeri, navedeni v analizi, govore o tem, da so vaški močnejši zasedli močne pozicije v KZ. Tega sicer ne kaže posploševati, vendar v dobnih večini težnje teh ljudi ne gredo v sklad dejanskega izboljšanja položaja siromašnega delovnega človeka. Težiti moramo za tem, da na vasi pride do izraza tisti element, katerega vodijo pri tem življenjski interesi in ki se zavestno bori za socialistični napredek.

Ob odhodu tovariša Miloša Ledineka in Jožeta Gričarja-Metoda, ki sta se na tej seji uradno poslovila od soboškega okraja, je obema izrekel priznanje za uspešno opravljeno veliko politično delo, novo politično vodstvo pa pozval, naj nadaljuje to uspešno pot in na njej dosledno vztraja. Če bo ta zavest prevladala ob sedanjih uveljavljenih političnih organizacij, bo sobošemu okraju tudi v bodoče zagotovljen hitrejši razvoj.

Za novega predsednika okrajnega odbora SZDL so izvolili FRANCA ROGLA, za sekretarja pa tovarišico SIDO PODLESKOVO.

Okrajni odbor SZDL je razen tega imenoval in dopolnil tudi nekaj komisij.

-c

Cepljenje proti otroški paralizi

v okraju Murska Sobota

Dne 11. novembra smo pričeli s cepljenjem proti otroški paralizi in s tem začeli zatirati eno najtežjih otroških nalezljivih obolenj.

S cepljenjem smo pričeli na osnovi temeljitih večmesečnih priprav in zdravstvenega prosvetljanja ljudi v obliki predavanj.

Predavali so zdravniki in ostali zdravstveni delavci z namenom, da seznanijo ljudi o izvori, poteku, posledicah, številu obolenj in pomenu cepljenja. V ta namen so stariji prejeli tudi v ljudna pisma kot vabilo na cepljenje, ki jih je izdal Centralni higieniski zavod v Ljubljani, organizacija RK pa razdelila po hišah in na ta način

še več ljudi seznanila o pomenu cepljenja.

Tehnično organizacijo in dobavo cepiva so opravili Tajništvo za zdravstvo in socialno varstvo OLO, skupaj z občinskimi ljudskimi odbori in zdravstvenimi ustanovami.

Udeležba pri cepljenju v občinah Lendava, Grad, Gornja Radgona in Martjanci je zelo lepa. Nekoliko slabša je bila udeležba v občini Petrovci.

Cepljenje proti otroški paralizi je v polnem teku. Iz tega sklepamo, da so ljudje pomen te dragocene in pomembne akcije skoraj v celoti razumeli. Prosimo vse starše, ki so prejeli vabila, da pripeljejo svoje otroke na cepljenje in na ta način

način pomagajo zatreji otroško paralizo. Zaščitno cepljenje stane 600 dinarjev, ki se plača v dveh obrokih na cepišču. Za otroke socialno šibkih družin plačajo cepljenje občinski ljudski odbori.

Svet za zdravstvo
OLO Murska Sobota

Za 12 odstotkov presežen plan

V slatinskem podjetju radenske slatine v Radencih je delovni kolektiv dosegel proizvodni plan že konec oktobra. Do tega časa so napolnili 13 milijonov 200.000 steklenic mineralne vode; računajo pa, da bodo do konca leta napolnili še milijon 500.000 steklenic, s čimer bodo plan presežili za 12 odstotkov.

Ika.

Na gimnaziji v M. Soboti ni dovolj profesorjev

Na občnem zboru društva profesorjev in predmetnih učiteljev so člani temeljito in razgibano razpravljali o šolski reformi ter sprejeli več sklepov, med drugim tudi, da bodo hospitirali na osnovni šoli, kjer imajo hospitacijske razrede. Tako se bodo seznanili z delom osnovne šole, ki je temelj celotnega nadaljnjega pouka v smislu reforme šolstva.

Na razpis učnih mest se ni nihče javil in tako manjka na gimnaziji šest profesorjev. Zbor je mnenja, da ni le samo velika oddaljenost od večjih centrov kriva, da se profesorji branijo M. Sobote, ampak tudi dejstvo, da za novodošle profesorje ni družinskih stanovanj, a tudi samske sobe se le s težavo dobijo in še te so pretirano drage. Prav je, da se skrbi za stanovanja raznih strokovnjakov, ne smeli bi pa pozabiti na profsorski kader. Profesorjem, ki vzgajajo našo mladino, bi morali nuditi vsaj najnujnejše osnovne življenjske pogoje in med temi stanovanje ni na zadnjem mestu.

-jo

Več pozornosti industriji in združništvu

Živahne razprave na zborih volivcev v zadnjih tednih so pokazale, da bo moral novi ljudski odbor v lendavski občini v bodoče posvetiti več pozornosti industriji in združništvu. Pojačati stike s strokovnjaki in resneje misliti tudi na obrtno dejavnost po vaseh, ki v zadnjih letih zelo nazaduje. Z razširitvijo lendavskih obrtnih podjetij: mehanike, mizarstva, plinarne in tovarne dežnikov, bi bil rešen tudi problem nezaposlene delovne sile. V zvezi z bodočimi gospodarskimi problemi v občini sem se obrnil do dveh novoizvoljenih odbornikov zborna proizvajalcev.

V lendavsko dežnikarno sem stopil v večernih urah. Delavke popoldanske izmene so marljivo delale. Odbornico Pavlo Dominko sem našel šele v tretji sobi, kjer režejo blago za dežnike. Odmor, ki je pravkar nastal sem izkoristil za razgovor. Dominkova že četrto leto dela v lendavski dežnikarni. Pred tem pa je bila zaposlena v tekstilni tovarni v Kranju. Ko mi je povedala, da je že tretje leto članica delavskega sveta sem jo vprašal, kaj meni o vlogi delavskega sveta v tovarni. »Družbeno upravljanje je v zadnjih letih tudi pri nas začelo uredniševati geslo: 'Tovarne delavcem!' S skupnimi naporji vseh članov delavskega sveta smo uspeli, da od letošnjega februarja delamo pri nas v dveh izmenah. S tem smo zaposlili delavce iz mesta in okolice, kar je bilo iz socialnih razlogov zelo potrebno. Danes je zaposlenih v naši tovarni dve tretini več delavcev kot pred leti. Povpraševanje po izdelkih je zelo veliko. Proizvodnja v zadnjih dveh letih je narasla za preko sto odstotkov.«

Kakšni so vaši načrti v bodoče?

»Imamo velike načrte, če jih bomo lahko v celoti uresničili. Prvo so seveda prostori, kajti sedanji ne odgovarjajo svojemu namenu. Načrti za prostore so večje število delavcev.

Lendavska KZ sodi med najmočnejše na obeh bregovih Mure. Obrnil sem se do tov. Slavka Valenčiča, upravnika KZ.

Kaj praviš o dosedanjem poslanstvu KZ Lendava?

»Naša zadruga je bila ustanovljena v letu 1951. Že ob njeni ustanovitvi smo posvetili glavno pozornost odkupu, kar druge zadruge niso delale. Po reorganizaciji v letu 1952 smo

nabavili razne stroje in naše delo preusmerili na pospeševanje kmetijstva. Dosedanji rezultati dela prav gotovo niso majhni. Zadruga omogoča kmetovalcem nabavo umetnih gnojil, ki jih lahko v jeseni plačajo v obliki pridelkov. Potrošnja umetnih gnojil se je v zadnjih letih povečala za 400 odstotkov, kar se odraža pri hektarskem donosu. Kmetje se zelo zanimajo za stroje. Zadruga razpolaga s tremi traktorji. Vsako zimo so na sporedu po vaseh številna strokovna predavanja, ki v veliki meri koristijo pri delu. Glavna naloga naše zadruge na področju kmetijstva je vino-

gradništvo. Obnova vinogradov se je že sicer začela, vendar bo treba v bodoče posvetiti obnovi še večjo pozornost. V ta namen imamo izdelan tudi načrt, ki predvideva obnovo 20 ha. Zadruga ima tudi precej močno kreditno službo, kjer bodo v bodoče kmetje lahko najemali poleg kratkoročnih tudi dolgoročna posojila.

Lepe možnosti za razvoj ima tudi domača obrt. Izdelovanje cekarjev se je domala udomačilo v sleherni vasi občine. Letos predvideva zadruga za 25 milijonov dinarjev izdelkov iz ličkanja.

-jo

ZBOROVANJE PROSVETNIH DELAVCEV RADGONSKE OBČINE

sko šolo na radgonski osemletki, poskusno šolo za vse štiri razrede v Radencih in pomožno šolo v G. Radgoni. Učitelji so poslušali v preteklem šolskem letu 5 predavanj, od katerih je bilo najbolj zanimivo predavanje profesorja dr. Gogale, ki je govoril o kaznovanju otrok. Prosvetni delavci radgonske občine so napravili tudi študijski izlet na Koroško. Tam so se seznanili z razmerami, v katerih

živijo Slovenci in videli Celovec, Beljak in prelepo Vrbsko jezero.

Prosvetni delavci občine imajo trenutno posojila nad 3 milijone dinarjev, kar je vsakakor visoka številka. Novi uradniški zakon bo verjetno prinesel nekaj zboljšanj, bo pa še vedno premalo za življenjsko ravan, ki jo zasluži naš učitelj. Najbolj pereča so gmotna vprašanja, ki pa bodo verjetno na

dnevnom redu vse dotlej, dokler se ne bo materialno stanje našega učitelja primerno izboljšalo. Seveda je bilo mnogo besed tudi o reformi šole, posebno o njeni notranji vsebini. Zborovalci so zvedeli, da gre iz občinskega proračuna nad 40 odstotkov vsega denarja za šolske namene, kar je pravzaprav zelo visok odstotek, toda kljub temu so šole vedno zelo slabo oskrbljene s sodobnim razrednim inventarjem in učili.

Zboru prosvetnih delavcev sta prisostvovala tudi tov. Marija Levar, sekretar občinskega komiteja, in tov. Branko Zadravec, predsednik občinskega ljudskega odbora. Zborovalci, posebno učitelji radgonske osemletke, so toplo pozdravili obljubo tov. Zdravca: da bo storil vse, da bo dobilo tudi radgonsko učiteljsko drvarino in stanarino, za katero se bori društvo že toliko časa.

-ar

DONOSEN POSEL?

V kmetijski zadrugi Križevci pri Ljutomeru so uvedli pred kratkim za naše kraje neobičajno novost. Z nekimi hrvatskim izvoznim podjetjem so sklenili pogodbo za dobavljanje gosjih jetrc. Prav te dni sklepajo z zadrugniki pogodbe za pitanje. Gosji bo dala kmetijska

zadruga. Zadrugniki bodo prevzeli gosji po 200 dinarjev za kilogram, gosja jetra pa jim bo plačala kmetijska zadruga po 1500 dinarjev za kilogram. V prvi pošiljki bodo razdelili med zadrugnike okrog 50 gosi. Strokovnjaki izvoznega podjetja trdijo, da je mogoče gos

spitati tako, da jetra dosežejo težo enega kilograma.

Izvozna jetra bodo uporabljali za izdelovanje nekih zdravil.

Zadrugniki križevskega okoliša so pokazali za to akcijo precejšnje zanimanje.

-jm

SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT — SPORT

Okrajno prvenstvo v atletiki

V minulem tednu je OZ TVD Partizan v M. Soboti priredila v organizaciji matičnega društva Okrajno prvenstvo posameznikov v atletiki za leto 1957. Čeprav so še skoraj vsa tovrstna tekmovanja prenešana v dvorane ali pa so končana, moramo trditi, da je športna dejavnost v M. Soboti po 1. festivalu telesne kulture v Ljubljani, na vrhuncu razgibanosti.

Tudi sama udeležba na atletskem prvenstvu zgovorna pričla, da skupno število (180) tekmovalcev in telovadk ni majhno, posebno takrat, če še pripomnimo, da so si prvenstva smeli udeležiti samo tisti tekmovalci, ki so se na sektorskih tekmah uvrstili na prvo oziroma vsaj na drugo mesto.

Rezultati doseženi ob hladnem vremenu so nadvse zadovoljni, če že ne odlični. Tukaj mislimo predvsem

na uspeh Maučeca, ki je nastopal izven konkurence in dosegel drugi najboljši čas po osvojitvi v Pomurju (Prvi Sušteršič Milan 1945 1945 11,1 sek) v teku na 100 m z 11,4 sek. Njegov osebni rekord je 11,5, ki ga je dosegel v Ljubljani na drž. prvenstvu za leto 1957.

Rezultati s prvenstva:
Pionirji, 100 m: 1. Zunec Oto, M. Sob., 12,5 sek; 2. Kolar Jurij, Lendava, 13,2 sek. in 3. Ostanek Marijan, M. S., 14,0 sek; skok v daljino: 1. Zunec Oto, M. S., 5,53 m; 2. Kolar Jurij, Lend., 5,15 m in 3. Milošević Emil 5,08 m; skok v višino: 1. Zunec Oto, M. S., 150 cm; 2. Tot Ludvik, Lend., 155 cm in 3. Fluš Rudolf, Ljutomer, 125 cm; suvanje krogle (2,5 kg): 1. Zunec Oto, M. S., 14,42 m; 2. Galič Tomaž, Lend., 14,22 m in 3. Sečko Anton, Radenci, 12,60 m.
Pionirke: 60 m: 1. Franko Gizela,

M. S., 9,0 sek, 2. Skledan Vera, Rogaš., 9,5 sek in 3. Müller Anica, Radgona, 9,4 sek; skok v daljino: 1. Franko Gizela, M. S., 4,42 m, 2. Stampar Alojzija, Ljut., 4,15 m in 3. Kovač Majda, Lend., 4,05 m; skok v višino: 1.—2. Vicman Inga, Radg., 115 cm in Senčar Mihaela, Ljutomer, 115 cm, 3. Fuček Gizela, Cankova, 115 cm; met žogice: 1. Vicman Inga, Radg., 45,05 m, 2. Müller Anica, Radg., 45,00 m in 3. Herman Mira, Puconci, 56,00 m.

Mladinci: 100 m: 1. Peček Karel, M. S., 15,1 sek, 2. Samec Jože, Ljut., 15,5 sek in 3. Geder Anton, Rogaš., 15,4 sek; skok v daljino: 1. Vörös Ladislav 5,14 m, 2. Klepec Dušan, M. S., 4,96 m in 3. Samec Jože, Ljutomer, 4,89 m; skok v višino: 1. Kovač Janec, M. S., 150 cm, 2. Klepec Dušan, M. S., 145 cm in 3. Marko Karel, Rogaš., 125 cm; suvanje krogle (5 kg): 1. Husar Janec, M. S., 10,92 m, 2. Vörös Ladislav, Belt., 10,50 m in 3. Peček Karel, 9,44; tek na 1000 m: 1.

Kovač Janec, M. S., 2:54,2, 2. Seruga Mirko, M. S., 3:05,3 in 3. Gjörköš Herman, Lendava, 3:05,3; štafeta 4 × 100 m: 1. M. Sobota (Seruga, Husar, Kolarič, Peček) 56,4 sek.

Mladinke: 100 m: 1. Rous Majda, M. S., 8,6 sek, 2. Gomboc Marija, Cankova, 9,4 sek. in 3. Jaklin Helena, M. S., 9,4 sek; skok v daljino: 1. Könye Gabrijele, M. S., 4,48 m; skok v višino: 1. Könye Gabrijele, M. S., 125 cm, 2. Herič Irena, M. S., 120 cm in 3. Sovec Ljudmila, Ljut., 120 cm; suvanje krogle: 1. Semenčič Jožica, Ljut., 11,37 m, 2. Vodička Magda, Ljut., 9,45 m in 3. Rous Majda, M. S., 8,73 m; tek na 400 m: 1. Koloman Anica, Cank., 1:15,7, 2. Klaner Metka, M. S., 1:14,9 in 3. Veberič Marija, Ljut., 1:17,2; štafeta 4 × 60 m: 1. M. Sob. (Könye, Borovič, Jaklin, Rous) 38,5 sek in 2. Ljutomer (Mohorko, Kapun, Otere, Vodička) 40,5.

Člani: 100 m: 1. Titan Evgen, M. S., 12,0 sek, 2. Stiel Herman, Belt., 12,4 sek in 3. Matjašec Ivan, Rad.,

13,0 sek. Izven konkurence Maučec 11,4 sek! Skok v daljino: 1. Titan Evgen, M. S., 5,80 m, 2. Stiel Herman, Belt., 5,46 m in 3. Nemeš Stefan, M. Sobota, 5,29 m; skok v višino: 1. Titan Evgen, M. S., 150 cm (152); suva-

Pokalno prvenstvo MOP v odbojki za ženske

Istočasno s 1. pokalnim košarkarskim turnirjem je bilo M. Soboti tudi pokalno prvenstvo v odbojki za ženske. Omenjena prvenstvo, ki je bilo v obliki turnirja, je bilo uradno prvenstvo mariborske odbojkarke podzveze za leto 1957.

Ob pričetku turnirja je tekmovalce pozdravil zastopnik MOP tov. Obersnel, kmalu nato pa so se pričele tekme za prvenstvo. Sodelovala so moštva Branika in »Maribor« iz Maribora ter Betona iz Celja. Skupaj so bile odigrane samo tri tekme, ki so bile na taki kakovostni stopnji, da je še občinstvo v Murski Soboti ni imelo priložnosti videti.

Požrtvovalnost in skrajno prizadevanje sta bili značilni za turnir, posebno še za tekmo Branik: »Maribor«. Skoda je le, da si turnirja ni ogledalo večje število ljudi.

Tehnični rezultati s turnirja: 1. »Maribor«: Beton 3:0 (15:5, 15:2, 15:4), 2. Branik: »Maribor« 3:1 (15:6, 15:10, 8:15, 16:14) in 3. Beton: Branik 1:8 (4:15, 16:14, 2:15, 1:15).

Tablica prvenstva
1. Branik 2 2 0 0 6:2 4
2. »Maribor« 2 1 0 1 4:3 2
3. Beton 2 0 0 2 1:6 0
Tekme je sodil Obersnel iz Maribora.

JOHN DOS PASSOS v slovenskem prevodu

(John Dos Passos: Manhattan Transfer.
Cankarjeva založba, Ljubljana 1957.)

Z zamudo dobrih tridesetih let, kakor je že pri nas naveda, smo končno tudi Slovenci dobili v prevodu najznačilnejše delo moderne ameriške literature, roman Johna Dos Passosa »Manhattan Transfer«. Izid te knjige je na našem knjižnem trgu lep kulturni dogodek in založba zasluži vse priznanje, da je izdala to zanimivo knjigo v zelo lepi opremi in solidnem prevodu Berta Savodnika.

»Manhattan Transfer« ni klasični roman, kakršnih smo več ali manj vajeni; v njem ni neke določene osebe ali skupine ljudi, okrog katerih niza pisatelj svojo zgodbo. Glavni junak tega romana je velemesto v času svojega največjega vzpona in razvoja in ljudje, ki jih pisatelj vpleta v to močeno simfonijo velemestnega življenja so kakor drobni kamenčki, na katerih sloni celotna zgradba. Pisatelj postavi pred bralca vrsto oseb, najrazličnih poklicev in starosti od milijonarja do počestnice in srečni in nesrečni, vsi skupaj pa ujeti v strnjeno podobo milijonskega mesta. Samo dve osebi nekako lahko zasledujemo med to široko množico ljudi in sicer novinarja Jimmija Herfa ter njegovo budočo ženo, igralko Ellen Thackerjevo, vse ostale v romanu pa so več ali manj obdelane figure in čeprav mesto, le bežno nakazane, so pa polnokrovni ljudje s svojimi skritimi skrbi in upi.

Dos Passos je zgradil svoj roman v nekaki filmski tehniki, kjer se slike naglo menjujejo, dogodki se razvijajo zdaj v tem, zdaj v drugem delu mesta. Na prvi pogled nenavadni način pisanja nas sčasoma popolnoma prevzame. New York s svojimi ogromnimi nebotičniki, cest in ulic s skoraj normalnim prometom imamo pred seboj kakor na dlani, vmes pa nam pisatelj mimogrede razgrne svojo bedo in izobilje tega moderne Babilona dvajsetega stoletja. Nujno je bilo torej, da je Dos Passos ovrigel ustaljen kalup klasičnega romana, kajti le na ta način je lahko prikazal svojo panoramo velemesta do podrobnosti. In s tem svojim delom je uspel, uspel, kakor še ni noben pisatelj pred njim in ne za njim. Ko je Sinclair Lewis napisal uvod v Dos Passosovo knjigo je med drugim omenil, da bo »Manhattan Transfer« verjetno postal temeljni kamen nove šole romana. To se je tudi zgodilo. Ob Dos Passosu so se učili številni pisatelji in se še učijo, toda doslej ga ni zasledil še nobeden njegovih učencev in ga verjetno tudi ne bo. Moštvoina kakor je »Manhattan Transfer« je v svoetovni književnosti edinstveno delo.

John Dos Passos je Američan portugalskega porekla. V književnosti je stopil leta 1917 z romanom »One Man's Ini-

tiation« (Začetek nekega človeka), vendar ni roman zbudil pri bralcih nobene pozornosti. Večji uspeh je doživel z romanom »Three soldiers« (Trije vojaki, 1921), kjer je razkrinjal imperialistično vojno, katere se je kot navadni vojak tudi sam udeležil. To delo primerjajo razni kritiki z Barbussovim »Ognjem« in Remarquovim »Na zapadu nič novega«, čeprav še zdaleč ne doseže teh dveh del. Naslednji Dos Passosov roman »Orient Express« je spet razočaral bralce, saj pisatelj z njim ni pokazal nobenega vzpona, temveč prejel padec.

Preokretnica v pisateljevem delu je »Manhattan Transfer« (Manhattanov prehod), ki je bil objavljen leta 1925 in je pisatelj na mah prinesel svetovno slavo. Delo so začeli takoj prebojati v ose kulturne jezike (Naši sosedi Hrvatje imajo roman že v dveh prevodih!) in Dos Passos je bil dolgo časa vodilni književnik Združenih držav. Ker je bil dolgo časa na strani »ponižanih in razžaljenih« je to njegovo popularnost le še povečalo.

Se dve veliki deli je napisal John Dos Passos, potem pa je začela njegova literarna zvezda močno bledeti. To sta trilogiji »USA« in »Distrikt holumbija«. Vsaka trilogija se sestoji iz treh romanov. Najboljša je prva trilogija, ki obsega romane »The 42nd Parallel« (42 vzporednik) iz l. 1930, »Nineteen-Nineteten« (1919) iz l. 1932 in »The Bing Money« (Kup denarja), ki je izšel leta 1936. — Naslednjo trilogijo, ki je izhajala med leti 1939-49, sestavljajo romani »Adventures of a Yung Man« (Prihode mladega moža), »Number One« (Stevilka ena) in »Grang Design« (Veliki načrt). Pri tem času je Dos Passos napisal še nekaj knjig, ki pa niso zbudile nobene pozornosti ne pri bralcih, ne pri kritiki.

Najboljše Dos Passosovo delo je trilogija »USA« (Izšla v hrvaškem prevodu!) in šele na drugo mesto lahko postavimo »Manhattan Transfer«. V tej svojevrstni trilogiji, ki je prav tako kot »Manhattan« edinstvena v zgradbi, je pisatelj prikazal tridesetletni zgodovinski razvoj ameriške družbe v času najvišjega vzpona kapitalizma. Tudi v tem delu ni nosilec dejanja ena sama oseba, temveč družba kot celota.

Dela Johna Dos Passosa niso »Blago za široko potrošnjo« in bo verjetno marsikateri bralec Dickensovega kopa nad romanom »Manhattan Transfer« razočaran, resnejši bralec pa ga bodo že zaradi prijetne izpremembe z veseljem vzeli v roke. Kdor bo prebral ta zanimivo roman velikega pisatelja in spoznal njegovo umetniško moč, si bo brez dvoma zaželel spoznati še kako delo Johna Dos Passosa.

Palko Dolinec

Izdelovati hočemo KVALITETNO OPEKO

Pred dnevi sem bil na seji delavskega sveta opekarne v Križevcih. To je bila redna seja delavskega sveta, na kateri so obravnavali proizvodne uspehe v tretjem tromesečju. Iz poročila posnemam, da je kolektiv dosegel oziroma presegel tromesečni plan za 7%. Do letnega plana so torej dosegli 80%, kar vse kaže, da bodo letni plan precej visoko presegle. Tudi finančni plan je bil mnogo boljši in znatno višji. Vsega skupaj je bilo do sedaj 59 mil. din prometa. Od te vsote odpade na dohodek 37 milijonov in 22 milijonov izdatkov. Za tak uspeh je velikega pomena znatno znižanje stroškov proizvodnje in povečanje storilnosti, zlasti v tretjem tromesečju. Povprečno so presegle normo za 118%.

Na eni izmed zadnjih sej se je delavski svet obvezal, da bodo v bodoče skrbeli predvsem za izboljšanje kakovosti, kar pa v zadnjih mesecih ni bilo opaziti. Zato so tokrat ponovno sklenili, da bodo izdelovali kakovostno opeko. Posamezni člani delavskega sveta, ki so kjer koli na odgovornem mestu v obratu, povsod opozarjajo delavce k izboljšanju kvalitete. Posebno bodo pazili na to, da bodo delavci pravilno in s čutom odgovornosti ravnali s stroji. Delili so tudi dohodke. Šest in pol milijonov din so vplača-

li v družbeni investicijski sklad, prav toliko gre v sklad za prosto razpolaganje, nekaj bo ostalo tudi za plače nad tarifnim pravilnikom. Iz sklada za prosto razpolaganje bodo vzeta sredstva za gradnjo nove moderne opekarne v Lukavcih, ki jo je lani uničil požar. Pri delitvi dohodkov so vztrajali pri načelu, da je treba nagrajevati delavce po proizvodni prizadevnosti posameznika 20 tisoč din so dali v občinski sklad za zaščito otroka in 20.000 din lu-

kavškim gasilcem za pomoč pri obnovi njihovega gasilskega doma. Tudi obratna menza dobro deluje. Trenutno se hrani v njej 53 abonentov, enolončnica stane 35 dinarjev. Poleti bodo uvedli tudi brezalkoholne pijače. Delavci na težjih mestih pa dobijo zaščitne obleke in črna kavo za žejo. Pri vseh teh izdatkih ima uprava podjetja levji delež.

(nb)

MOTORNI VLAK NA GORIČKO

Motorni vlak, ki vozi v soboto na Hodoš in v ponedeljek s Hodoša bo izjemoma vozil v Hodoš 28., 29., 30. in 1. in se od tam vračal 29., 30., 1. in 2. ob običajnem voznem redu.

STRAH NA CESTI — MOPEDISTI

V zadnjih letih je cestni promet, zlasti motornih vozil, zelo narasel. Predosem se pa v zadnjem času na naših cestah pogosto pojavljajo dvokolesa s pomožnim motorjem — mopedi. Mnogokrat slišimo, da so vozniki teh vozil na naših

cestah vedno resnejši problem. Vemo, da za upravljanje mopeda ni potrebno posebno vozniško dovoljenje. Zastuje je že detstvo, da ga posejudeš in da se počutiš za vožnjo dovolj sposobnega. Pri vsem tem pa vemo, da je tudi »mopedist«

kot uporabnik ceste dolžan upoštevati cestno-prometne predpise. Seveda bi moral poznati vse cestno-prometne znake in druge predpise kot vsak poklicni voznik ali amater, kajti tudi mopedist, ki krši prometne predpise, ne uide kazenski odgovornosti ob nezgodi, ki ima posledice telesne ali drugačne poškodbe.

Zato, ker se te nezgode množijo, je med drugim opaziti, da imajo mopedisti vsak dan nešteto prekrškov, ki so lahko vzrok težjih prometnih nezgod.

Mopedi niso igrača za otroke, zato jih na jasnih cestah ne bi smel uporabljati nihče, ki ni dopolnil 16 let. Tudi vožnja dveh oseb je na mopedu prepovedana. Voznik mopeda lahko vozi na svojem vozilu otroka, ki še ni dopolnil 8 let starosti in je na okviru pred voznikom nameščen poseben sedež, imeti pa mora nameščene tudi držalke za noge.

f.

VELIKOPOLANSKE NOVICE

Z dovršitvijo poljskih del v pozni jeseni se začne na vasi ugoden čas za kulturnoprosvetno delo. Za to delo so si velikopolanske organizacije že pripravile svoje načrte.

SZDL bo organizirala preko Ljudske univerze poučna predavanja in diskusijske večere o političnih in gospodarskih vprašanjih. Povezala se bo s Kmetijsko zadrugo zaradi organizacije zimskega kuharskega in splošnogospodinjanskega tečaja. Mladinke bodo zopet obiskovale v okviru RK tečaj prve pomoči in nege dojenčka. Prosvetno društvo ima v načrtu igre: »Divji lovec« in »Dve nevesti«. Mladina pripravlja s pionirskim odredom program za proslavo Dneva republike. Vadijo enodejanske: »Tri zaostale ure«. Mladina pripravlja zabavno prireditev na predvečer praznika Dneva republike.

Predviden je tudi tečaj Ljudske tehnike za šoferje amatere.

Skoraj po triletnem razpravljanju je bil 8. novembra dograjen osuševalni kanal iz središča vasi pri šoli do Crnc na Kapčanskem. Dela so trajala 3 mesece. Delo so motili posestniki, ki so kanal samovoljno zamašili in je morala posredovati občinska komisija. Izkopani kanal bo velikega gospodarskega pomena, ker bo odvajal vodo z neštetiž zamočvirjenih zemljišč in tudi s šolskega dvorišča v

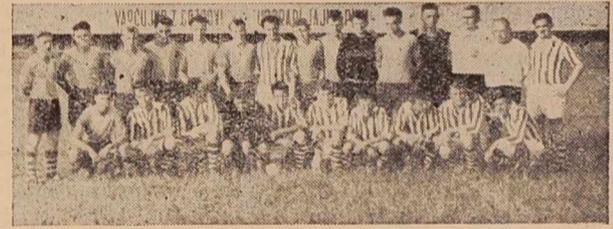
središču vasi, ki je bilo ob vsakem večjem dežju pod vodo. Po osušitvi šol. zemljišča bo pa potrebno misliti na ureditev tega prostora in zgraditev otroškega parka. Tako bi dobila šola tudi primerno zunanje okolje, ki je potrebno vsaki vzgojni ustanovi.

Pred dnevom mrtvih so dijaki Velike Polane okrasili spomenik žrtev NOB s številnimi venc in počastili njih spomin s kratko, a v srce segajočo memoracijo. Dijaki pevski zbor se že pripravljajo za proslavo praznika rebulike. Zal se še najdejo starši, ki otrokom prepovedujejo sodelovanje v pevskem zboru. Tudi folklorna skupina pridno dela. Mladi telovadci se veselijo ustanovitve Partizana, ki je na vidiku. Pionirski štab bo za zimsko dobo organiziral več internih krožkov.

V velikopolansko osemletko je posegla neusmiljena smrt in ugasnila življenje najboljši učenci V.a razreda osemletke Nadići ZELKO s Hotize. Po 3 dnevem bolehanju je 30. oktobra ponoči izdihnila, kmalu po prevozu v soboški bolnici zaradi vnetja možganske mreže.

Nenadna smrt je izredno močno odjeknila med šolsko mladino in odraslimi, zato je bila udeležba na pogrebu za vsake prilžnosti naravnost ogromna. Zadnjo stražo ob krsti

so opravili pionirji iz njenega razreda. Na domu se je poslovila od nje sošolka in ožja prijateljica Marija Utrša, ob prtem grobu pa ravnatelj šole. Novo gomilo so pionirji prekrili s številnimi venc in šopki jesenskega cvetja. V šoli je še danes njeno mesto črno pregrnjeno, na njem leži zaprta knjiga in vaza s cvetjem, ki ga prinašajo za zadnji spomin učenci različnih razredov.

Na zadnje vprašanje: »Kaj mislite o sestavi moštva, treningu in sistemu igre, ter kako bi odločil v danih možnostih, če bi imeli to pravico?« je tovariš Zelko, ki ga poznamo v Soboti kot najstarejšega, najbolj rutiniranega in talentiranega igralca NK Sobote, odgovoril sledeče:

»Na vprašanje o postavi, sistemu ter treningu ne bi imel pripomniti ničesar, ker ima vsak trener svoj način in metodo treninga, sicer pa nam že sama beseda »trening« pove kondicijsko, tehnično in taktično znanje moštva.

Eno, kar igralci priznavajo, kar pa ni samo pri nogometu, temveč pri vsaki športni panogi, je pogoj: fizična kondicija, ki je pa našemu moštvu primanjkuje.

Kar zadeva kakovost nogometa, ni niti napredoval niti nazadoval. Vzrok za izpad iz V.M.C. lige je bil samo v tem, da ni bilo standardnega moštva skozi vso prvenstveno tekmovanje. Je pa resnično tudi to (kar sem vedno trdil in bom trdil tudi sedaj), da s kadrom, s katerim trenutno razpolagamo in smo z njim razpolagali tudi prej, ne bi smelo priti do izpada iz bivše V.M.C. lige.

Kot dolgoletni igralec in tudi trener nekaj časa, bi zastavil tako imenovani mladinski komisiji pri NK Soboti sledeči vprašnji:

ALI SMO S SEDANJIM NAČINOM VZGAJANJA MLADIH IGRALCEV KAJ STORILI OD LETA 1955?

Z OPUSTITVIJO PIONIRSKIE SOLE LETA 1955 NISMO ORGANIZIRALI NOBENE TOVRSTNE SOLE. ZAKAJ?

Nujno je, da tako imenovana mladinska komisija o tem malo bolj premisli in začne z eno ali dvoletno pionirsko šolo. Samo na ta način lahko pridemo do večje masovnosti, kot tudi kakovosti nogometa v Soboti.

Če pogledamo sedanje mladinsko moštvo, vidimo, da bo v prihodnjem letu izpadla vsaj polovica igralcev tega moštva zato, ker bodo dopolnili 18 leto starosti. Glede na to dejstvo lahko sklepamo, da mladinskega moštva ne bo več in je vprašanje, kje bomo jemali igralce za prvo moštvo?

Če želimo pravilno vzgajati nogometaše, moramo na vsak način začeti s pionirskimi šolami. Spomnimo se leta 1955, ko smo imeli prvo pionirsko nogometno šolo. Kakšno zanimanje je vladalo za njo! Zakaj smo jo opustili?

Za konec želim opozoriti, naj trenutni uspehi moštva in trenerja ne usvajajo, kajti to niso uspehi, temveč le trening tekme za višje tekmovanje, kolikor se bomo drugo leto plasirali v tako imenovano enotno slovensko ligo.

PRICAKUJEMO, DA BODO ODGOVORNI V UPRAVI NK SOBOTE ODGOVORILI NA VPRAŠANJE, KI JU JE ZASTAVIL TOVARIS ZELKO V TEJ STEVILKI.

Viktor Sirec

NOVO V NAŠIH KONTOGARNAH

VASCO PRATOLINI :
JUNAK NASEGA ČASA

Sodobnega italijanskega pisatelja Vasca Pratolinija smo pri nas spoznali šele, ko je DZS izdala roman »Kronika revnih ljubimcev.« Že takrat smo v naših pomenkih zapisali, da je Pratolini velik pisatelj, ki ga lahko prištevamo med vrhove sodobne svetovne literature. To dejstvo potrjuje tudi drugi Pratolinijev roman »Junak našega časa«, ki ga je pred kratkim izdala založba Lipa v Kopru.

Drugi Pratolinijev roman v slovenskem prevodu se od prvega precej razlikuje. Medtem, ko je v Kroniki opisal pisatelj prebivalce revne florentinske ulice, sta v »Junaku našega časa« le dve glavni osebi: Mlad fant, pubertetni Salgrino in vdova Virginija, ki so ji partizani ubili moža. Vdova, ki sama ni sposobna za življenje, omreži mladega Salgrina, ki se tako čedalje globlje pogreva v blato, kamor so ga neizkušene otroka že pripeljali fašisti. Salgrino nima pred sabo nobenih jasnih ciljev: služi samo svojim izkrotni strasti in sanja o fašizmu, kjer bi »pokazal svojo moč in junaštvo«. So ljudje, ki ga hočejo priversti na pravo pot, zlasti dekle Elena, v katero se Salgrino tudi zaljubi, toda vsak poskus je tu zaman. Salgrino se ne more vzivati v povojni čas, ko ne marširajo po cestah vojaki v

črnih srcah in tako čedalje globje pada v prepad. Ko mu Virginija pove, da bo postal oče, jo ubije in se tako pogubi do konca.

Zgodba, ki jo Pratolini pripoveduje, je vseskozi črna in človek se zgrozi, ko spozna kako globoke korenine je pognala ideologija fašizma, katere trup ni nehal delovati niti v letih po vojni, ko je bil fašizem dokončno strit. Zdi se, da je ravno to grenko spoznanje narekovalo pisatelju roman o »Junaku našega časa«, v opomin in svarilu svojim rojakom.

Čeprav nekateri kritiki postavljajo »Junaka našega časa« pred »Kroniko revnih ljubimcev«, sam temu ne bi pritrnil, kljub vsem kvaliteta, ki jih ima tudi ta Pratolinijev roman.

Knjigo je površno prevedel Maks Veselko. Že dolgo nisem v nobeni prevodeni knjigi našel toliko germanizmov kot v tej in se resnično čudim, kako je mogel tak prevod pri priznani slovenski založbi sploh iziti.

VIHARNI PIS

Založba Obzorja v Mariboru je začela pred leta izdajati knjižno zbirko »Naša doba v knjigi«, ki naj bi seznanila slovenske bralce s sodobnimi književnimi ustvarjalci raznih narodov. Doslej nam je založba predstavila v treh zbirkah sodobne italijanske, ameriške in francoske pisatelje, zdaj

pa je izšla četrta knjiga te zbirke »Viharni piše«, izbor pooktobrske ruske proze. Knjiga je izšla v počastitev štiridesetletnice oktobrske revolucije, izbor in prevode je oskrbel Cene Kopčaver, ki je knjigi napisal tudi obširni uvod.

V knjigi je zbranih trideset novel devetnajstih najpomembnejših avtorjev, ki so ustvarili ta delav letih 1920-30, ko se je še ruska literatura svobodno razvijala in še ni bila vprežena v voz stalinistične birokratske propagande. Med predstavljenimi avtorji je precej znanih imen: Mihail Solohov, Aleksej Tolstoj, Ilf in Petrov, Mihail Zoščenko, Kostantin Fedin, Valentin Katajev ter drugi. Posebno odkritje so za nas pisatelji, ki so bili pod Stalinovo diktaturo preganjeni in likvidirani kot Jevgenij Zamjatin, Boris Piljnjak, Izak Babelj, Jurij Oleša in Boris Pasternak. Kljub tako različnim avtorjem, pa je knjiga ubrana na enotno struno: Pripoveduje o oktobrski revoluciji in o ruskih ljudeh med revolucijo in po njej, ko jih je »viharni piše« posredno ali neposredno zgrabil v svoj vrtelec.

Nemogoče je v kratkem časopisnem poročilu oceniti vse predstavljene avtorje in njih dela, zato naj omenim le nekaj najlepših strani v tej zanimivi knjigi. Posebno izstopa »Jama« Jevgenija Zamjatina, »Posestvo Belokonsko« in »Povest o neugastiluni« Borisa Piljnaka, »Transvaal« Kostantina Fedina, »Brezmadežni hudici« Fedorja Gladkova, črtice Izaka Babelja in ne nazadnje satirične črtice. Zoščenko ter Ilfa in Petrova. V glavnem pa so vsa dela nadpovprečna in nam prikazujejo rusko literaturo v bolj simpatični luči, kot smo jo spoznali v dosedanjih prevodih.

KIM NOVAK

O Kim Novak gre glas, da je naše gore list. Naj bo to res ali ne, zsekakor jo lahko že danes prištejemo med vrhunske filmske zvezdnice. Ta trditve velja zlasti tedaj, če imamo v mislih s tremi »Oskarji« nagrajeni ameriški barvni kinemaskop film »Piknik«. V njem igra K. Novak ob strani Williama Holdena glavno vlogo in res je, da je njuna igra v celoti brezhibna. K temu velja dodati še to, da je Kim Novak v tem filmu tudi zelo lepa. »Piknik« sodi že danes med klasična filmska dela, čeprav je njegova zgodba solidno preprosta, zato pa tembolj privlačna. Leto dni je minilo, odkar so ga posneli in vendar polni že ves čas dorane kinematografov plega sveta. Najvažnejše pri tem je, da gledalcu pri tem filmu res ni žal za denar, ki ga izda. Svojo zaslugo pri vsem tem ima nedvomno tudi Kim Novak.

Ne bomo naštevati vseh filmov, ki jih je

posnela doslej Kim Novak. Ze na lanskem festivalu v Cannesu je bila Kim Novak senzacija prve vrste, toda ne zaradi svojih oblik in oblin, temveč predosem

zaradi orlin, ki jih ima kot filmska igralka. Letos je posnela skupno z Jeff Chandlerjem v režiji George Sidneyja film »Samo ena velika ljubezen« — film o življenju znane ameriške igralkice Jeanne Eagels. Mnogi ugledni kritiki sodijo, da se je Kim Novak uvrstila s svojo kreacijo v tem filmu v vrsto najresnejših kandidatov za »Oscarja«.

ZA DVIG FILMSKE KULTURE NA VASI

Na nedavnem posvetovanju v Beogradu so sklenili, da je treba dvigniti stanje filmske kulture na vasi in pri šolski mladini. Poudarili so, da je za organiziran razvoj filmske kulture pri otrocih in mladini potrebno vskladiti delo vseh državnih in družbenih organov, ki delajo z otroki in mladino

ter onih, ki delajo s filmom. Zato so predlagali, da bi bilo potrebno predavateljski kader na šolah filmsko izobraziti, razvijati že obstoječe kino klube in ustanovljati nove ter prireditelj razgovore o filmu, skupne predstave, izpolniti šolske in pionirske knjižnice s knjigami o filmu itd.

Kdo je v krizi?

Bliža se konec leta, torej čas, ko delamo obračune na vseh področjih človekove ustvarjalnosti. To velja tudi za sedmo in najmlajšo umetnost — kinematografijo. Pravzaprav je res, da bomo imeli priložnost videti vse tisto, kar so ustvarili (oziroma še bodo letos velikani filmskega traku, šele prihodnje leto. Pričujoči sestavek naj bo le nekakšen sprehod po letošnjih filmskih festivalih, ki jih je v Evropi iz leta v leto več. Ali to tudi pomeni, da se dviga vzporedno s številom izdelanih filmov tudi njihova kakovost? Kritiki niso tega mnenja, filmsko občinstvo pa je manj zahtevno in je pogosto zadovoljno že, če vidi na filmskem platnu tega ali onega svojega »ljubimca«. Zato se bomo skušali ogniti prve in druge skrajnosti, upoštevajoč stari ljudski rek, da je resnica zmeraj nekje v sredi.

Filmski festival v Cannesu je znan tudi po tem, da je v preteklih letih dvigal oblake prahu. Zato se je letos festivalski odbor ognil neprijetnostim preteklih let, ko je neki člen dovoljeval udeležencem festivala pravico veta na predvajanje filmov, za katere so menile, da ogrožajo njihove državne interese. Kolikor ima to sploh kakšno zvezo z umetnostjo — kajpak predvsem filmsko — je drugo vprašanje. Po splošni sodbi pa je bil letošnji X. jubilejni festival v Cannesu dokaj kakovosten, zlasti pa v primerjavi s festivalom preteklega leta. Filmi, ki so jih letos predvajale posamezne države, so bili več ali manj izenačeni in tudi kritikom je bilo težko določiti res najboljše. Festival je potekel v prestižni borbi renomiranih svetovnih režiserjev (Wyler, Dassin, Felini, Bergman, Delbert Man, Bresson, Latuada itd.). Značilno za letošnji festival v Cannesu je tudi to, da je večina filmov izpovedovala občeločloveške ideje, kot so odpor proti vojni, težnja k miru in iskanje boljšega človeka. Nam Slovencem in Jugoslovonom bo ostal letošnji filmski festival v Cannesu v dobrem spominu. Stigličev film »Dolina miru« je dobil lepa priznanja, glavni igravec v njem, John Kitzmiller, pa je dobil celo nagrado za najboljšo moško vlogo.

Tudi letošnji festival v Karlovih Varyh je bil deseti in jubilejni. Na 14-dnevni prireditvi je sodelovalo 45 dežel, med njimi tudi Jugoslavija. Po kakovosti predvajanih filmov je ta festival sicer zaostajal za onim v Cannesu, toda tisti, ki so ga obiskali, so imeli priložnost spoznati filmske proizvodnje Koreje, Peruja, Vietnoma, Indonezije, Burme, Ceylona, Mongolije, Pakistana in drugih dežel, ki doslej v filmskem svetu še niso pomenile mnogo. Mnogi so zamerili filmskim »velesilam«, da na ta festival niso poslale svojih najboljših celovečernih umetniških filmov. Naj bo tako ali drugače, dejstvo je, da sta ta festival še najbolj resno vzeli naša država in Poljska. Kot oficialni film so naš merodajni činitelji poslali znani umetniški film črnogorske proizvodnje »Slab denar«, festivalski odbor pa je povabil še Pogáčičev film »Veliki in mali«. Vlado Pogáčič je naposled tudi dobil skupno s poljskim režiserjem Andrzejem Munko (»Človek na prog«) nagrado za režijo. Sicer pa je znano, da velja filmski festival v Karlovih Varyh kot zelo pomembno filmsko srečanje bolj zaradi številnih udeležencev, kakor pa zaradi filmov, ki z njimi države nastopajo. To pa prav nič ne zmanjšuje uspeha Pogáčičevega filma »Veliki in mali«.

Zvočna imena domačega in tujega filma na delu

O tem, ali so koprodukcije s tujimi filmskimi producenti koristne ali ne, je bilo pri nas različitih že mnogo črnih. Res je tudi, da imamo za seboj že vrsto slabih izkušenj, ki jih ne kaže niti naštevati. Toda vsak, ki spremlja razvoj kinematografije pri nas in v svetu, ve, kaj pomeni ime De Santis. Če k njemu dodamo še imena Eleonora Rossi Drago, Masimo Girotti in Silvana Pampanini (Sobočani so jo pred nedavnim videli v filmu »Anna Zacheo«), potem je stvar popolnoma drugačna. Na kratko: upamo torej lahko na uspešno in dobro koprodukcijo.

Morda je kdo izmed naših bralcev že slišal o tem, da snemata »jadrani film« in »Avala film« v režiji De Santisa koprodukcijski film »Cesta, dolga leto dni«. Prvotni delovni naslov filma je bil »Pot v dolino«. Od naših igralcev bomo videli na filmskem platnu znane gledališke in filmske igralkice Berta Sotlarja, Milivoja Zivanovića, Nikšo Stefaninija, Gordano Mi-

Silvana Pampanini

letič in še nekatere druge. Nekaj glavnih vlog je podelil De Santis tudi neprofesionalnim igralcem. Tu kaže omeniti Ivana Pajerja, »novega Jamesa Deana«, kakor je izjavila Sil-

vana Pampanini. Morda se ni mnogo zmotila. Naj omenimo samo še to, da je tudi Silvana Mangano, žena italijanskega producenta Gina De Laurentisa (videli smo jo v »Grenkem riz«), prav tako odkritje De Santisa in priznati moramo, da je bila odlično odkritje.

Medtem pa prihajajo iz Senja vesti, da se je tam življenje zadnje čase povsem spremenilo. Njegovo idilo so zmotili člani De Santisove ekipe s svojimi kamerami, reflektorji in avtomobili. Tako se je zgodilo, da je postal marsikateri prebivalec Senja tudi filmski igravec (bolje: statist). Razumljivo je, da je delo De Santisove ekipe, ki ima v svoji sredi tako znani filmski umetnici kakor sta Eleonora Rossi Drago in Silvana Pampanini, v središču zanimanja nekdanjih in sedanjih senjskih alkarjev.

De Santis pravi, da je »Cesta« zelo težka tako po vsebinski strani kot po tem, ker teče snemanje po dokaj neugodnem terenu. O glavni značilnosti filma pa je De Santis izjavil, da je »vera v pot, kakor si jo ustvarjajo mnogi ljudje«. Optimizem in humanost sta dve osnovni potezi notranjih sestavin tega filma. Važno je tudi to, da ima De Santis svojo nalogo za važno tako za sebe kot za jugoslovansko kinematografijo. Snemanje bo trajalo 12 do 14 tednov na terenih Senja, Splita in Zagreba, in to 70 odst. pod soncem, vetrom in dežjem. V filmu nastopa okrog 20 igralcev v več ali manj enako glavnih vlogah. Kakor vse kaže, gre za ogromen napor tako v finančnem, organizacijskem in

umetniškem pogledu. Eleonora Rossi Drago pravi, da njena vloga zahteva posebejlenje značaja, ki ji ustreza, ker je življenjski in resničen. Tudi vloga Silvane Pampanini ima podobne značilnosti. Njej osebno pa je zelo všeč, ker vsebuje tudi dobre notranje lastnosti.

Za konec le še to: Upajmo, da »Cesta, dolga leto dni«, ne bo hodila tudi tako dolgo ali še dlje do naših kinematografov, seveda od dne, ko jo bodo končali.

Gordana Miletic

Sarajevski atentat na filmskem platnu

Italijansko filmsko podjetje »Costellazione« je sprejelo scenarijsko koncepcijo z naslovom »Sarajevski atentat« po sinopsisu sarajevskega književnika Mehmeda Selimovića. Kakor vse kaže, se omenjeno italijansko podjetje zelo zanima za film »Sarajevski atentat«. Knjižga snemanja bo gotova do srede decembra, film pa bodo posneli v Sarajevu — tako notranje kakor zunanje posnetke. Za film se tudi zelo zanima ameriška družba MGM, ki bo verjetno prevzela distribucijo tega filma.

V SARAJEVU BREZ ODDIHA

Filmsko podjetje Bosne in Hercegovine »Bosna film« snema sedaj dva igrana filma. Prvi film ima naslov »Vrnili se

bom«, vendar je to šele njegov delovni naslov. Film režira Jože Gale, režiser »Keke«, v glavnih vlogah pa nastopajo Stevo Žigon, Irena Kolesar, Stane Sever in drugi. Žigon je novo ime v naši kinematografiji, ki pa mnogo obeta.

Drugi igrani film »Bosna film« prikazuje življenje otrok ulice. V njem nastopa nekaj profesionalnih igralcev in 25 otrok iz raznih zavetišč. Za zdaj ima film naslov »Crni bisere«.

PO DE SANTISU — TUDI LATUADA?

Kakor vse kaže, je znani italijanski režiser Alberto Latuada pripravljen režirati povsem jugoslovanski film. Tako scenarij kot igralci naj bi bili v tem filmu domači. Podrobnosti za zdaj še niso znane.

So filmski festivali res ogledalo napredka sedme umetnosti?

S stališča družabnih dogodkov je uspel tudi letošnji festival v Berlinu, saj je pritegnil večje število udeležencev in več uglednih gostov kot kdaj koli prej. Ljudje, ki jim je pri sreju razvoj filmske umetnosti, pa pravijo, da ni pokazal nič novega. Ni moč kajpak pričakovati, da bo vsaka država prikazovala na vsakem festivalu samo mojstrska dela. Zal pa je res, kar trdijo nekateri črnogledi kritiki, da je filmska proizvodnja v vsem svetu v precejšnji krizi. To je še nekako opravičljivo za tiste nacionalne proizvodnje, ki so v filmskem jeziku že povedale svoje, zato pa lahko temveč pričakujemo od filmskih proizvođenj z mlajšo tradicijo, ki še niso prispevale svojega deleža na oltar filmske umetnosti. O našem filmu »Ni bilo zaman« smo lahko slišali poročila, da je bil prikazan s precejšnjim uspehom. Berlinska kritika je pisala o njem sicer skromne pohvale, odkrito pa je pohvalila fotografijo in igro ter grajala scenarij (kakor tudi naši kritiki in naše filmske občinstvo, ki si je s kritiki običajno v laseh). Američani, ki so v Cannesu prepričljivo odnesli z Wylerjevimi filmom »Priateljstvo« prvo nagrado, so tudi v Berlinu dobili zlatega medveda za film »Povzet porotnikov«. Srebrnega medveda je dobil med drugimi tudi kratki jugoslovanski film »Plitvička jezera«.

Tudi na beneškem festivalu je letos nastopila Jugoslavija s filmom Branka Bauerja »Samo ljudje«. Ker naši bralci tega filma verjetno še niso videli, jim bomo ustregli z njegovo kratko vsebino. Film pripoveduje zgodbo o mladem slepem dekletu in inženirju-invalidu. Odigrava se v počitniškem domu in ob velikem jezeru, ki ga tam gradijo. Film je bogat na liricnih epizodah, kakor je ona, ko dekle, ki je zopet spregledala (to nas sicer spominja na nekatere italijanske filme), sreča svojega dragega pred mogočnim slapom vode, ki hrumi preko jezua. Zal pa velja tudi za ta film, kakor za film »Ni bilo zaman«, da scenarij ni preveč izviren

in je celo neverjeten. Naposled velja zapisati tudi to, da film ne priča kdo ve kaj o napredku, ki ga je dosegla naša kinematografija v zadnjih letih. Ugledni svetovni kritiki so se izrazili o 18. mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah (na Lidu) kot polomijadi nekoč velikega in pomembnega festivala ter izrekli upanje, da bo morda vsaj pomagal iz težke krize ne samo beneškemu, temveč mednarodnim festivalom sploh.

Ne glede na to, komu podelijo v Benetkah zlatega leva (leva imajo Benečani tudi v grbu), je očitno, da potrebuje festivalska zamisel svežega vetra, če ne celo kakšnega drugega uspešnejšega zdravila. Seveda drži, da se je festivalska zamisel izrodila, če imajo od nje finančne koristi turistični in drugi mogotci, filmska ustvarjalnost pa po bere le drobtinice. Učimo se na izkušnjah in največja je nedvomna ta, da ne kaže prireditelj festivalov zaradi festivalov, temveč zaradi napredka filmske umetnosti v svetu.

Prizor iz slovenskega filma »Dolina miru«, ki je bil ugodno sprejet na letošnjem festivalu v Cannesu

Nov uspeh Berta Sotlarja

Ceprav imamo z nekaterimi domačimi filmi slabe izkušnje (kar pa ne velja za vse), lahko upamo, da bomo v kratkem videli na naših filmskih platnih nov domač film z naslovom »Rafal v nebo«. Film je že posnet in ozvočen, režiral pa ga je Vanja Bjenjaš. Poročila

pravijo, da pomeni ta film nov uspeh Berta Sotlarja, ki ga imamo v dobrem spominu iz filma »Ne obračaj se, sin!« Zunanje posnetke filma so naredili v okolici Zajčarja in Valjeva. Na sliki: Bert Sotlar z Lili Anders v filmu »Ne obračaj se, sin!«

GORDANA MILETIC — NOVO ODKRITJE?

Kakor se je zvedelo, je beograjski »Avala film« ponudil De Santisu režijo novega filma, vendar še ni znano, po katerem scenariju. Film naj bi De Santis začel snemati po dokončani »Cesti, dolga leto dni«. Poročajo, da bo po vsej verjetnosti igrala glavno vlogo v tem filmu Gordana Miletic.

NOVI »ODISEJ«

Madžarsko podjetje »Budapest film studio« je ponudilo »Lovčeni filmu«, da bi skupno posnela že znano zgodbo »Odiseje«, toda tokrat presajeno v moderno okolje in na povsem nov način. Film naj bi posneli v kinemaskopu in v barvah.

Denar in nemški film

Pred vojno smo pri nas videli mnogo nemških filmov, med njimi tudi take, o katerih lahko trdimo, da so ostali z zlatimi črkami zapisani v zgodovini kinematografije. Zaradi nacističnega terorja je veliko nemških filmskih delavcev odšlo čez veliko lužo in mnogi izmed njih so pripomogli k današnjemu slovesu ameriškega (ne komercialnega!) filma. Nemške filme, ki smo jih gledali pred vojno, ne kaže niti omenjati. Po vojni nas je nemški film več ali manj prav tako razočaral. Nekateri trdijo, da je temu vzrok v tem, ker izdelujejo filmski mogotci v današnji Adenauerjevi Nemčiji v glavnem le take filme, ki polnijo blagajne, ni pa moč zanikati dejstva, da ni bilo tu ali tam v nemški filmski proizvodnji poizkusa, ki bi težil k proizvodnji boljših filmov (primanjkuje le kakovostnih scenarijev in sposobnejših režiserjev). V Nemčiji je v tem po-

gledu precej drugače. Filmsko gospodarstvo prejema od države malenkostno podporo in zato se jannost sprauje, kaj naj spodbuja nemškega filmskega producenta k umetniško pomembnim filmom, če mora plačati državi za te enak davke kot za razne limonade, namenjene publiku na najnižji stopnji. K temu je treba dodati še to, da pomeni umetniško pomembnejši film v Nemčiji tudi že prazno dvoran in s tem prazno blagajno. Nagrade, ki jih dodeljuje zvezno ministrstvo za boljše filme, ne dosežejo svojega namena, saj si odtgne finančno ministrstvo do 60 odstotkov davka. Da je na tem mestu nemški filmski producent najbolj občutljivo, je razumljiva stvar.

Pri sposojevalnicah filmov je slika podobna. Gospodarski račun jih sili k temu, da so prebrisani, večini in izkušeni trgovci in morda tudi

strategi, toda vse to je zelo daleč od smotrne umetniške politike, a tudi kulturnoprosvetne in vzgojne vloge, ki bi jo naj odigral film med množicami.

Navzlic takemu položaju pa so nemški filmski producenti in izposojevalci filmov izpostavljeni nenehni toči filmskih kritikov, ki o gospodarskih pogojih filmske proizvodnje in distribucije nimajo dovolj pojma ali sploh nič. Naš znani filmski delavec Ernest Adamič pravi, da predlagajo ob vsem tem nekateri nemški filmski proizvajalci naslednje: združitev vseh, ki grajajo repertoarno politiko nemških kinematografov, v enotno filmsko podjetje. To naj bi ustvarilo v sedanjih pogojih umetniško pomembne filme in tvegalo pri tem tudi vso izgubo. Vprašanje je, če se bo za ta predlog kdo navdušil. Pri nas filmski delavci, zlasti proizvajalci, tarnajo, češ da ni dovolj denarja, dovolj razumevanja in podobnega. Kakor nas pouči nemški primer, tudi denar še ne pomeni vse. Od vrste okoliščin je odvisno, ali bomo v bližnji prihodnosti dočakali nemške filme, ki bodo enakovredni onim pred prihodom Hitlerja na oblast. Do takrat pa nam ne kaže drugega kot počakati.

POROKE, ROJSTVA IN SMRTI
OD 9. DO 16. NOVEMBRA 1957
Poročili so se: Jože Habjančič, knjigotiskar in Regina Pajnkirher...

ROJSTVA IN SMRTI
Rodile so: Alojzija Kosi iz Desnjaka pri Ljutomeru - Kristino; Terezija Korosač iz Stareneve vasi...

Nedelja, 24. novembra 1957
Dr. Nikolaj Lanjščak, stanuje v Lendavski ulici št. 7.
Ordinira od 8. do 12. ure v splošni ambulanti...

KINO
MURSKA SOBOTA - od 22. do 24. nov. ameriški barvni film »Necoj bomo peli«...

DEŽURNA SLUŽBA
ZDRAVNIKOV
V nedeljo, dne 24. novembra 1957, je dežurni zdravnik za splošno ambulantno Ljutomer dr. Ivan Kaukler.

NEZGODE:
Janez Slavinec, delavec iz Radomerščaka pri Ljutomeru, je pri košnji trave zadel s srpom v pilote in si porazal dva prsta na roki.

TELOVADNI VEČER
»PARTIZANA«
V torek zvečer, ob 19.30 prireja v društvenih prostorih TVD Partizan v M. Soboti TELOVADNI VEČER...

LEPO HISO, takoj vseljivo, z velikim gospodarskim poslopjem in 5 ha posestva, blizu Maribora, prodam. Naslov v upravi lista. M-973

NESREČE IN NEZGODE
Rezkalni stroj je hudo poškodoval prste leve roke 17-letnemu mizarstvu Jancu Jozefu Zveru iz Bratoncev, zaposlenemu v M. Soboti.

Malomarne sadjarje, ki ne bi hoteli opraviti tistih ukrepov, ki so za zatiranje ameriškega kaparja potrebni, treba kaznovati po temelju zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci.

MOTORNKO KOLA
MOTORNO KOLA znamke DKW vojaška tipa 350 ccm, prodam. Naslov v upravi lista. M-1102

MALI OGLASI
PRODAM cca 1 oral KRSNIH GORIC in 1 oral mladega sadovnjaka blizu Razkrižja. Samo resni interesi naj se javijo glede informacij pri Stefanu Kovaciču...

Zatirajmo ameriškega kaparja
Zimsko škropljenje sadnega drevja proti ameriškega kaparja in drugim sadnim škodljivcem predstavlja prvi in osnovni ukrep sanacije našega sadjarstva.

ZAHVALA
Ob bridki izgubi moje drage matere
Vdove ALOJZIJE FLEGAR
se tem potam zahvaljujem vsem, ki so mi ob teži uri žalosti stali ob strani in mi izkazali iskreno sočutje in pomoč.

Prekinitev električne energije
Obveščamo cenjene odjemalce električne energije v Prekmurju, da bomo v nedeljo dne, 24. nov. 1957 od 7.30 do 10.30 prekinili dobavo električne energije vsled nujnih vzdrževalnih del.

LJUDJE V STEKLENI KROGLI
Po načrtu polarnega raziskovalca Paula Emila Viktora bodo v Franciji napravili ogromno kroglo iz plastike in jo v začetku prihodnjega leta zakopali v led na Grönlandu.

POMURSKI VESTNIK
Izdaja časopisno in založniško podjetje Pomurski tisk v Murški Soboti - Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar - Uredništvo: Murška Sobotna, Kocljeva ulica številka 2 - Telefon 53. Uprava in oglasni oddelek: Murška Sobotna, Kocljeva ulica 7 - Tel. 53 - Naročniški oddelek: Stefana Kovača 16 - Naročnina četrletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev - Rokopisov ne vračamo in ne odgovorjamo zanje - Tekoči račun pri Komunalni banki, M. Sobotna, šte. 64-KB-1-2-365 - Tisk Pomurske tiskarne v Murški Soboti

ROKOMETNI TURNIR
V nedeljo, dne 24. nov 1957 bo ob 9. uri v Domu TVD Partizan 1. pokalni turnir za Pomurje in sosesčino. Zmagovalec na tem turnirju postane uradni prvak za leto 1957 in prejme pokal od Rokometne zveze Slovenije.

ROKOMETNI TURNIR
V nedeljo, dne 24. nov 1957 bo ob 9. uri v Domu TVD Partizan 1. pokalni turnir za Pomurje in sosesčino. Zmagovalec na tem turnirju postane uradni prvak za leto 1957 in prejme pokal od Rokometne zveze Slovenije.

ROKOMETNI TURNIR
V nedeljo, dne 24. nov 1957 bo ob 9. uri v Domu TVD Partizan 1. pokalni turnir za Pomurje in sosesčino. Zmagovalec na tem turnirju postane uradni prvak za leto 1957 in prejme pokal od Rokometne zveze Slovenije.

Skokoma sem pohitel v svojo sobo, se kar v fraku vrgel na divan in dolgo časa ležal tako popolnoma negibno. Ko sem se zdrnil iz te sladke omame, je skozi zavese že prodrala v sobo mlečnobela svetloba. Zimsko jutro.

Naslednji dan popoldne sem jo srečal pred hišo. Na pozdrav je odgovorila z nekoliko žalostnim nasmehom in hotela mimo mene. Imel sem pripravljene besede, ki jih ji bom povedal; sam pri sebi sem jih nekolikokrat ponovil in preizkusil, kot igralec svojo vlogo. Zdaj sem čutil, da bi te besede bile prazne, neumne in zmehdene. Če bi ji sedaj rekel: ljubim vas, - bi me gledala z začudenimi očmi in ne bi razumela. Nisem vedel, s čim bi pričel razgovor. Vprašal sem torej navaden nemišlel: - Vam sinočnja zabava ni škodovala? - Ze naslednji hip sem se sramoval tega neumnega vprašanja. - Ne, je dejala nekoliko oklevajoče in z izrazom, ki je pomenil, da ne želi govoriti o tem, kar se je zgodilo sinoči. Strahoma sem opazil v njenem pogledu očitek in prezir, kot bi hotela reči: S tem namigujete, mar ne? To je vzvišenost! Samoljubje! In hkrati žalost: Razočarali ste me. Zame je to nepopisno vzvišen in svet dogodek, o katerem ni mogoče govoriti, le spominja se ga človek lahko.

Naslednji dan deset minut čez peto, sem že bil spodaj pri njih. Menil sem, da bo moj nepojasnjeni obisk povzročil precej pozornosti, toda generalova žena me je sprejela zelo ljubozno. Nekaj dam in neki bradat gospod so sedeli v salonu. Dame so bile - moram uporabiti nemški izraz - tipične »Wohltätigkeitsdamen«. Bradati gospod je bil predsednik nekakšnega dobredelnega društva. Govorili so nemško.

Edit je precej daleč od mene in molčala prav kot jaz. Okrog naju je tekel pogovor kot povodenj. Z Editto sva bila sredi tega bučnega žuborenja, kot dva nema, bela kamna v žuborečem potoku. Edit je naenkrat vstala in mi med vrati v zimski vrt pokimala, naj ji sledim. Otrnil sem, ko sem vstal in stopil za njo, kajti zdelo se mi je, da so vsi obmolknili, da me začudeni gledajo, generalica pa kliče za menoj: Halo! Kam pa vi nameravate v Editto? - Tu midva ne prideva do besede, je rekla Edit veselo. - Pojdiva v mojo sobo!

Takoj sem razumel, kaj to pomeni. Da bi slišala, če kdo odpre vrata sosedne sobe. Preden bi prišel skozi sobo do najinih vrat, mineta sekunda - dve. Ogromno časa! Na drugi strani, za nama, so tri prazne sobe. S te strani prav gotovo ne preti nobena nevarnost.

Takoj sem razumel, kaj to pomeni. Da bi slišala, če kdo odpre vrata sosedne sobe. Preden bi prišel skozi sobo do najinih vrat, mineta sekunda - dve. Ogromno časa! Na drugi strani, za nama, so tri prazne sobe. S te strani prav gotovo ne preti nobena nevarnost. Sedel semkraj nje na divan. Ni se branila. Zavrla je oči in nekoliko nazgala glavo. Na liceh ji je drhtel blažen deviški strah, okrog ust pa trepetal rahel, blesteč nasme. Oprezovala sva za slehernim šumom. - Če kdo pride, - je dejala zadihano - sedite nazaj na svoje mesto.

Takoj za tem si je z rokami zakrila obraz. Zdaj sva že skrivca. Zdaj mi je že sama svetovala... Nekdo je pritisnil ključko na vratih zimskega vrta. V hipu sem se vrnil v mehki, rumenkastorjavi naslanjač. Iz sosedne sobe je bilo slišati šestest oblike. Generalica je prišustela v sobo. Zardeli Editin obraz je stisnila med dlani in ga poljubila. - Draga hčerka, samo zaradi tega se mprišla, da te vprašam, če si morda kje videla moje ključke!

Kokonaš me je potegnila na stran in mi dejal: - Ti, da mi ne pozabiš obiskati Editinih, ko sem že pokredoval, da te povabijo. Veliko dajo na to. Veselo sem objel Kokonaša in ga pomiril. Devet dni kasneje, zvečer, ko sta bili sami doma, je padla materij okrog vrata in ji priznala, da se ljubiva. (Meni je naslednji dan vse zaupala.)

Obračun med Newyorškimi gangsterji

„WATERFRONT“ je menjal gospodarja

Kdo je bil Albert Anastasia? — Šest strelav v brivnici — Gangsterji gospodarijo v newyorškem pristanišču — Temna senca na ameriški demokraciji

25. oktobra ob 10. uri in 20 minut sta pridvela v luksuzno brivnico newyorškega hotela »Park Shereaton« dva maskirana neznanca in šla naravnost proti nekemu moškemu, ki je pravkar sedel pred veliko ogledalo, da bi ga obrili. Šestkrat sta ustrelila in moški, ki se je nameraval briti, se nikdar več ne bo bril. Padel je mrtev na tla, maskirana neznanca pa sta stekla nazaj proti avtomobilu, ki je čakal pred vrati in izgini. Policija doslej še ni ugotovila, kdo sta bila. Pač pa je kmalu ugotovila, kdo je ubiti.

Že čez nekaj minut se je njegovo ime pojavilo na straneh newyorških senzacionalističnih časnikov. Ubili so Alberta Anastasia. Kadar govorijo o gangsterjih njegovega kova, največkrat omenjajo tihotapljenje alkohola za časa prohibicije, tajne avtomatske igralnice, tihotapljenje narkotikov, trgovino z belim blagom in javne hiše in pa tudi

in več milijonov dolarjev v denarju, je gangster, seveda vrhunski.

Pravzaprav je ljudi, ki delajo pod imenom Anastasia, več. To so štirje bratje! Albert, Anthony, Josef in Jerry — rodom Italijani iz malega mesta Trope v Kalabriji. Tam še živijo njihova sestra in dva brata. V Ameriki imajo še enega brata, ki pa ni gangster, temveč duhovnik. En brat živi v Avstraliji. Ta, ki so ga ustrelili v brivnici je imel 55 let in je prišel v Ameriko leta 1917 brez prebite pare v žepu. Na isti način so ga njim prihajali tudi ostali njegovi bratje.

Ni lahko ugotoviti, s čim vse se je ukvarjal Albert Anastasia. Kadar govorijo o gangsterjih njegovega kova, največkrat omenjajo tihotapljenje alkohola za časa prohibicije, tajne avtomatske igralnice, tihotapljenje narkotikov, trgovino z belim blagom in javne hiše in pa tudi

tako imenovani »racket«, se pravi izsiljevanje delavcev, lastnikov lokalov, trgovin itd. Vse to seveda spremljajo različni umori in pa veliki ropi.

Albert Anastasia se je po vsej verjetnosti ukvarjal s podobnimi posli, vsaj dokler je bil še mlajši in manj slaven. Ob njegovi smrti pa so največkrat omenjali dve gangsterski dejavnosti: »Waterfront«, kar pomeni gangstersko organizacijo v newyorškem pristanišču in pa »Murder Incorporated«, čemur bi rekli po naše družba za izvrševanje naročenih umorov. Pravzaprav je eno in drugo povezano. Ta vez je obstajala že zato, ker je šef obeh teh gangsterskih organizacij bil Albert Anastasia.

Gangsterska organizacija v newyorški luki je začela delati že prva leta stoletja, ko so člani tako imenovane »Črne roke« začeli izsiljevati pristaniške delavce. Delavec, ki je želel dobiti posel in nemoteno delati, je moral plačati gangsterjem določen del svoje plače. Sprva je to izsiljevanje bilo še primitivno, potem pa se je gangsterska organizacija »Waterfont« modernizirala. Gangsterji so začeli ustvarjati svoje sindikate ali pa si prilastiti vodilna mesta v pravih sindikatih pristaniških delavcev in začeli izsiljevati ne le delavce, temveč tudi ladijske in razne uvozne ter izvozne družbe. Prišlo je tako daleč, da nobena ladja ni mogla biti izkrcana ali vkrcana, če gangsterska organizacija ni dala za to dovoljenja. To dovoljenje pa je dala le tedaj, če je dobila določen odstotek vrednosti tovora. Vendar je tudi od takrat ostal glavni dohodek »Waterfonta« davek, ki so ga morali plačevati »gangsterjem pristaniški delavci.

Vse to gangstersko delovanje so seveda spremljali razni umori, pretepi, ropi in druge vrste nasilja, ki so jih gangsterji izvajali nad tistimi, ki so se jim postavili po robu.

Predolgo bi bilo, če bi opisovali, kako je Albert Anastasia postal od malega, pol pismenega divjaka šef »Waterfonta«. Dejstvo pa je, da je bil šef te organizacije polni dve desetletji in da je nadziral vse življenjske newvorškega pristanišča in v premeru kakih pet milj izven luke. Vsak pristaniški delavec je moral plačati »Waterfontu« deset dolarjev tedensko, vsi so se morali briti v zato določenih brivnicah in tam pustiti najmanj dva in pol dolarja tedensko, svoje potrebnosti pa kupovati v tistih trgovinah, ki so jih določili gangsterji. Od teh trgovin in brivnic so gangsterji pobirali poseben davek. Seveda so se zaradi tega cene zvišale, kajti noben lastnik trgovine se ni upal postaviti po robu tej

gangsterski organizaciji, sicer bi mu že drugi dan razbili in požgali trgovino.

»Murder Incorporated« je nastala leta 1934. Med ustanovitelji so bili razni gangsterski poglavarji, kot so Frank Costello, Albert Anastasia in drugi. Ti vrhunski gangsterji so ustanovili nek svoj »veliki svet«, ki se je pozneje še večkrat sestajal in imeli so skupni izvršilni organ za umore. Na čelu te organizacije je bil prav tako Albert Anastasia. Ta organizacija je izvrševala dolgo let razne naročene umore, dobro pa je služila tudi »Waterfontu« v borbi proti ljudem, ki so se ji postavili po robu.

Koliko umorov je bilo, nihče točno ne ve, toda te dni govorijo o številki 63. Tisti novinarji, ki so strokovnjaki za gangsterstvo, pa pravijo, da gre ta številka v tisoče. Vprašali bi se lahko, kako da ta znani šef gangsterske organizacije ni že davno končal na električnem stolu, saj so vsi vedeli za njegovo dejavnost. Toda nikdar policija ni mogla najti prič, ki bi se upale govoriti proti njemu. Vsaka taka priča bi bila obsojena na smrt. Bilo je nekaj primerov, ko se je to res zgodilo. Tak je bil primer gangsterja Relesa. Potem ko je izjavil, da bo pričal proti Anastasijevi organizaciji, ga je nekdo vrgel s 14 nadstrojca hiše, v kateri je stanoval. Čeprav sta ga čuvala dva policista.

Kdo je torej ubil vsemogčnega Alberta Anastasia? Brez dvoma je bil to obračun med gangsterskimi rivali. Alberta Anastasia so pokopali brez cerkvenih časti, toda v krsti, ki je stala šest tisoč dolarjev, za pogrebom pa je šlo le malo ljudi, med njimi njegova elegantna vdova Elza in sin Albert, ki študira na univerzi. »Waterfront« pa je dobil novega vrhovnega šefa: Albertovega brata Anthonyja Anastasio.

Lajka, ki so jo v Sovjetski zvezi poslali z drugim umetnim satelitom v vesirje, je po prenehanju delovanja instrumentov v drugem umetnem satelitu zaužila poslednji obrok hrane in od tega poginila, pred tem pa so dobili znanstveniki dragocene podatke o tem kako lahko biva živo bitje v vesirju. Upajo, da bodo na osnovi teh podatkov lahko proučili možnost bivanja človeka v kakšnem izmed satelitov, ki jih bodo poslali v vesirje v bodoče. Seveda je ob tem važno vprašanje vrnitve človeka iz vesirja.

Truplo v zaboju

Te dni je prišel v skladišče železniške postaje v Mostarju nek mladenič in prevzel pripeljan zaboj, ki je bil poslan iz Banja Luke na ime Jusuf Čopelj. Ker so dokumenti bili v redu, so mu zaboj takoj predali. Mladenič je najel taksi in odpeljal zaboj v hišo nekega znanca, tu pa ga pustil in potem izgini.

Minilo je že več dni, ne da bi se lastnik zaboja pojavil, niti ni nikogar obvestil o vsebini tega skrivnostnega zaboja. Znanec se je začel vznemirjati, še posebej zaradi tega, ker je prihajal iz zaboja neprijeten vonj. Dolgo je premišljeval, kaj naj stori, potem pa je obvestil Ljudsko milico. Ko so zaboj odprli, so našli v njem stlačeno truplo močnega moškega. Jusufa Čopelja ni bilo treba dolgo iskati. Ko so ga našli, je

pripovedoval naslednjo zgodbo: »Oče mi je živel v Nevesinju, potem pa smo živeli v Mostaru. Po materini smrti smo se odselili v Banja Luko. Oče mi je večkrat govoril, da ima eno samo željo, da bi ga po smrti pokopali poleg matere v Mostaru. To sem mu obljubil, saj drugače nisem mogel. Končno je vendarle to moj oče. Pred kratkim je umrl. Ko sem se v Banja Luki pozanimal, koliko bi stal prevoz trupa, sem ugotovil, da bi me to stalo več, kot pa sem imel denarja. Obljubo pa sem moral izpolniti. Ostalo mi je samo še to, da spravim očeta mrtvega v zaboj in ga pošljem kot paketno pošiljko v Mostar na svoje ime.«

Ker so zdravniki ugotovili, da je Hasan Čopelj zares umrl naravne smrti, so Jusufu na milici verjeli in ga izpustili.

TUDI TO SE ZGODI

REKORDERJI V MNOGOŽENSTVU

Neka gospa Simpson iz Sheffielda v Angliji ima rekord v mnogomuštvu: priznala je, da se je 62 krat ilegalno poročila. Rekorder je tudi neki Engen iz Chicaga, ki pa se je tajno poročil 43 krat. Odkrili so ga šele v njegovem 73 letu.

TUDI MOSKI BODO NOSILI TORBICE

Najnovejši krik moške mode, ki so ga pred kratkim pokazali na modnem tednu v Parizu, so ročne torbice za moške. Pariški krojači so takoj z obema rokama zagrabili to modno novost in drastično zmanjšali število žepov na moških oblekah. Pravijo, da lahko tudi moški nosijo torbice kot ženske, in v te torbice spravijo vse od robčka do tobacnice in denarnice. Najbolj navdušene so za to modno novost Parižanke, ki bodo odselej kupovale svojim možem za rojstni dan torbice. Morda pa so navdušene tudi zaradi tega, ker bodo na ta način laže nadzirale vsebino moževih žepov.

ALI JE ROCKFELLER NAJBOGATEJSI V AMERIKI?

Če so poprej za koga hoteli reči, da je izredno bogat, so uporabljali primerjavo »bogat kot Rockefeller«. Zdaj to ne drži več, ker živi v Ameriki osem ljudi, ki so še bogatejši od Rockfellerja. Na prvem mestu po bogastvu je Side Richardson, industrijski in naftni magnat iz Texasa, čigar premoženje cenijo na 700 milijonov dolarjev.

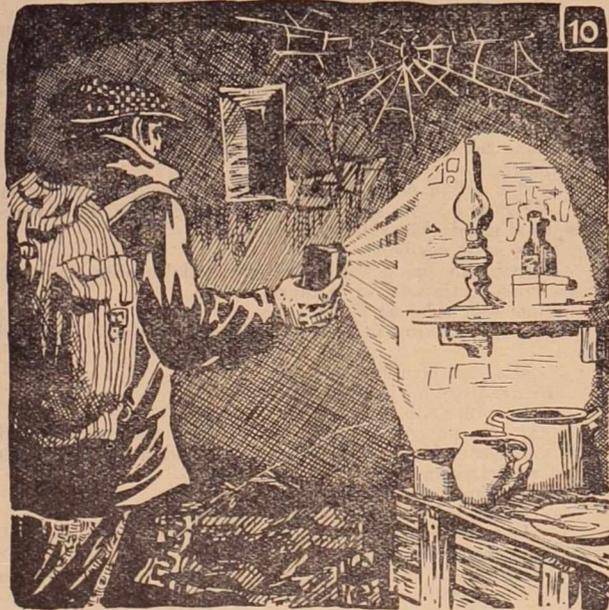

V Makedoniji bodo več desettisoč hektarjev plodne zemlje po neravnem terenu, ki ga ni mogoče namakati na drug način, namakali z aparati za umetni dež. Za nakup teh aparatov so namenili milijardo dinarjev. Kupiti jih nameravajo zaenkrat okrog 2 tisoč. V Makedoniji že dalj časa preizkušajo te aparate in pravijo, da so se zelo dobro obnesli. Na sliki: Motivo iz Makedonije

piše: Janez Švajncer

MRKI

riše: Ladislav Danč

10. Vse stvari v bunkerju so bile na svojem mestu. Na polici na desni strani petrolejka, pod njo na zaboju nekaj loncev in na praprotju volnena odeja. Oblečen se je ulegel na ležišče in hipoma zaspal. Zbudil se je naslednje jutro. Spanec ga je osvežil, vendar ga je še zelo bolelo telo. Spretegnil se je in si z dlanjo otipal ramena, kjer je čutil težo, kot da bi še vedno nesel nahrbtnik. Pa ga je imel ob sebi pri vzglavju. Naglo ga je odvezal in zložil iz njega stvari, ki jih je prinesel s seboj. (Lačen, kot je bil, je najprej z nožičem odprl ribjo konzervo. Pogoltno je popravil kruh in ribe.)

11. Potem je šel na delo. Pregledal je radijski oddajnik. Ugotovil je, da ga ni poškodovala voda, ko je bredel čez reko. Naprava je bila zavita v nepropusten papir. Oddajnik je zakopal v propert in ga pokril z odejo. Nato je izkopal pod levo steno rov. Kmalu je zadel na lesen pokrov. Dvignil ga je in njegovim očem se je pokazala manjša vdolbina. V njej so bile v zaboju pištole in strelivo. Vzel je samokres in ga potežkal. Orožje je bilo namazano in povito v oljnat papir. (Jemal je pištole iz vdolbine in jih polagal kraj sebe. Nato jih je zopet položil nazaj v jamo.) Poročal bo lahko, da je skrivališče ostalo nedotaknjeno.

12. Ves dan je bil še pred njim. Vrnil se bo lahko čez mejo šele ponoči. Takrat je najbolj varno. Podnevi bo moral ostati čimbolj sam. Se z bližnjimi ljudmi na taki poti ni varno imeti opravka. Sicer so mu njegovi ljudje pred odhodom povedali nekaj naslovov, kamor bi se lahko obrnil. Toda ne bo se na slepo podajal v nevarnost. »Pirnikovi so zanesljivi. Z mojimi starši so si bili vedno dobri. (K njim pojdem, si je rekel in se pripravljaj k odhodu.) Potlej se je premislil. »Dolgo se že nisimo videli. Morda pa me ne bodo sprejeli prijazno. Z njihovim Francetom sva bila skupaj na fronti. Z njim se nisva preveč razumela.« Tako se je pogovarjal sam s seboj in potlej odšel iz bunkerja.